

Простебі Л.І.

*К.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів Чернівецького
торгівельно-економічного інституту КНТЕУ*

РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ В УКРАЇНІ

Місцеві податки і збори займають важливе місце у сфері формування доходної частини місцевих бюджетів у більшості розвинених країн світу. Від достатнього фіскального рівня бюджетних доходів залежить зростання соціально-економічного розвитку регіонів. Система місцевого оподаткування повинна забезпечувати фінансову незалежність органів місцевого самоврядування.

В наукових доробках Юрія Сергія Ілліча зазначається, що в умовах демократії, однією з фундаментальних ознак якої є інституція місцевого самоврядування, роль місцевих податків і зборів важлива з таких позицій: забезпечення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування від органів влади вищого рівня й уряду, що відповідає основному принципіві побудови фінансової системи розвинутих держав та є необхідною передумовою і гарантією стабільного фінансування місцевих потреб незалежно від суспільно-політичних і соціально-економічних змін на державному рівні; виконання фіскальної, регулюючої і стимулюючої функцій оподаткування на місцевому рівні. Тільки за таких умов місцеве оподаткування для органів самоврядування стане атрибутом фінансової влади та інструментом регулювання соціально-економічного розвитку території [1].

На думку Юрія С.І. вітчизняна система місцевого оподаткування потребує реформування. Підвищення ролі місцевого оподаткування не можливе без запровадження податку на майно, зокрема податку на нерухоме майно [2].

Відмітимо, що з 1 січня 2015 р. відбулося реформування податку на майно. Зокрема, збільшено кількість майнових податків. До його складу увійшли податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плата за землю та транспортний податок.

Податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки оподатковується як житлова нерухомість (квартира, будинок) так і нежитлова нерухомість, в тому числі й господарські будівлі (сарай, гаражі, літні кухні, майстерні, тощо). Граничну ставку податку в

2016 р. збільшено [3] з 2% до 3% мінімальної заробітної плати за 1 кв. метр об'єкта житлової та/або нежитлової нерухомості (у 2016 р. – 41,34 грн. за 1 кв. м). Розмір податку (від 0% до 3%) буде встановлюватися місцевою радою. При цьому, сільські, селищні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад на відповідній території мають право встановлювати пільги з цього податку, враховуючи майновий стан та рівень доходів громадян. Також, додатково встановлено ставку податку в розмірі 25 тис. грн. на рік для квартир площею понад 300 кв. м і будинків площею понад 500 кв. м. Тобто, фактично, такі об'єкти оподатковуватимуться відсотковою (до 3%) та фіксованою (25 тис. грн.) ставками. Зазначимо, що у 2015 р. органи місцевого самоврядування мали право, у відповідності до податкового кодексу збільшувати площу майна, яка не оподатковувалася. З 2016 р. місцеві ради позбавлені цього права. Тому, більшість місцевих рад розуміючи, що в країні фінансова криза, поки утримуються до запровадження максимальних ставок по місцевих податках і зборах, зокрема і по податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Відмітимо, що порядок нарахування податку на нерухоме майно та справляння не відповідає практиці розвинутих країн світу, де розмір податку залежить від вартості об'єкта нерухомості, а не від житлової площі, як визначено чинним законодавством України. Тому необхідно внести відповідні поправки до Податкового кодексу.

До категорії місцевих податків з січня 2015 р. переведено плату за землю. Об'єктами оподаткування є [4]: земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні; земельні частки (паї), які перебувають у власності. Ставка земельного податку не більше 3%, сільськогосподарські угіддя – 1%. Орендна плата за землю від 3% до 12%. Ставка земельного податку, за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарської діяльності (крім державної та комунальної власності) не більше 12%. Вважаємо, що ця законодавча ініціатива сприятиме зростанню надходжень до місцевих бюджетів.

Першим кроком запровадження податку на розкіш є транспортний податок. У 2016 р. транспортний податок, як і раніше, сплачують фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні легкові автомобілі, що є об'єктами оподаткування. Сам об'єкт оподаткування транспортним податком з 2016 р. змінено. Відтепер,

оподатковуються легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше 5 років (включно) та середньоринкова вартість яких складає більше 750 розмірів мінімальної заробітної плати (1033,5 тис. грн.). Така вартість визначатиметься Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, виходячи з марки, моделі, року випуску, типу двигуна, об'єму циліндрів двигуна, типу коробки переключення передач, пробігу легкового автомобіля та розміщуватиметься на офіційному веб-сайті Кабінета Міністрів України (у 2015 р. об'єктом оподаткування були легкові автомобілі, які використовувалися до 5 років і мали об'єм циліндрів двигуна понад 3000 куб. см). Ставка транспортного податку встановлюється у розмірі 25000 грн. на рік за кожен легковий автомобіль, що підлягає оподаткуванню [3].

Система спрощеного оподаткування з 2016 р. зазнала законодавчих змін. Зокрема, підвищені ставки податку для платників третьої групи; для четвертої групи – розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування).

До місцевих зборів відносяться [4]: збір за місця для паркування транспортних засобів (об'єкт: земельна ділянка, яка відведена для забезпечення паркування; ставка: від 0,03 до 0,15 мінім. з/пл.) та туристичний збір (ставка: від 0,5% до 1% вартості усього періоду проживання).

Відповідно до положень Податкового кодексу України 4 відмітимо, що місцеві ради обов'язково устанавлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю). Також, місцеві ради в межах повноважень вирішують питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору. Забороняється встановлення місцевих податків та зборів, не передбачених податковим законодавством.

За період з 2012–2015 рр. абсолютні показники надходжень місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів суттєво зросли. Дане зростання забезпечено збільшенням надходжень єдиного податку, частка якого в надходженнях від місцевих податків і зборів складає – 40,5%. А також запровадженням реформованого податку на майно з січня 2015 р. Питома вага якого у податкових надходженнях склала – 59,1% [5].

Законодавчі ініціативи щодо розширення доходної бази місцевих бюджетів спрямовані на закріплення окремих податкових платежів та зборів за місцевими бюджетами. Вважаємо, що на місцевому рівні необхідно ефективніше використовувати систему місцевих податків і зборів, що значно розширить фінансову спроможність територіальних громад.

Підтримуємо думки Юрія С.І., що для зростання питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів доцільно скористатися вдалим зарубіжним досвідом, зокрема дозволити місцевим органам влади запроваджувати на своїй території власні податки і збори.

При оподаткуванні податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки брати до уваги оціночну вартість майна, відповідно до якої стягується плата. Зарубіжний досвід також свідчить, що можна запроваджувати в Україні податки на приріст капіталу, на осіб, що володіють двома квартирами, на право розміщення офісів у центральній частині міста та інші.

Законодавчі ініціативи, які були започатковані позитивно вплинули на дохідну частину місцевих бюджетів. Вважаємо за доцільне центральним органам влади впродовж кількох років дати можливість проявитися всім нововведенням. Стабільна податкова система створить сприятливий інвестиційний клімат. Необхідно покращувати роботу щодо адміністрування податків і зборів. Крім того, суспільство має бути свідомим щодо належної платіжної дисципліни.

Література:

1. Юрій С. Фінансова парадигма місцевого самоврядування / С. Юрій // Світ фінансів. – 2004. – №1. – С.6–14.
2. Юрій С.І. Імперативи місцевого оподаткування / С.І. Юрій, О.П. Кириленко // Економіст. – 2000. – №7–8. – С. 24–27.
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: офіц. текст: 2016 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 р.: Закон України від 24 грудня 2015 р. №909-VIII // Офіційний сайт Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/909-19>.
4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.